

LAZDININKAI (KALNALAUKIS) ANCIENT SETTLEMENT

The Lazdininkai (Kalnalaukis) ancient settlement dates to the 4th–3rd century BC – 2nd–3rd century AD (Fig. 1). In 2006 the cultural layer's upper 24–44 cm thick horizon, which had been destroyed in creating a 2nd–3rd century cemetery on the site and had later been ploughed up again, was excavated. The cultural layer's surviving lower horizon reaches a thickness of 7–29 cm. and contains fragments of slag and clay plaster. 8 postholes and a fire pit were excavated.

The fire pit was oval, ran in a NW–SE di-

rection, and was 3.6–3.8 m long, 2.3–2.41 m wide, and at a depth of up to 1.05–1.12 m from the present surface of the ground (Fig. 2). Its bottom was covered with a 3–16 cm thick layer of charcoal and soot, above which was found a 16–33 cm thick layer of clay plaster debris. Towards the NW end, the pit narrows slightly and the bottom rises. In the pit's SE end, a cooking pit, which was 1.6–1.9 m in diameter and slightly elongated to the N–E, had been built in the fill layer of clay plaster debris on top of the layer of charcoal (Fig. 3). 8 postholes, some of which were arranged in pairs, were excavated to the N–NW of pit 121 (Fig. 4).

SUDARGO (BURGAIČIŲ) PILIAKALNIS

Vida KLIAUGAITĖ

Piliakalnis, vadinamas Vorpiliu, yra Šakių r., Sudargo sen., Burgaičių kaime, 650 m į ŠV nuo Kidulių–Rimoniškių ir Slavikų kelių kryžkelės. Vorpilis – vienas iš 5 saugomų Sudargo vardu žinomų piliakalnių, išsidėsčiusių kairiajame Nemuno krante dviejuose kaimuose ir sudarančių 2 gynybinius kompleksus. Vorpilis įrengtas aukštumos kyšulyje. Apie 100 m į PR nuo jo įrengtas papilys (Pilaitė). Piliakalnio aikštelė – 30x30 m skersmens, greičiausiai išlikusi nevisa, nes ŠV iškyšulio šlaitas stipriai erodavęs. Iš Š ir R piliakalnį saugo statūs iškyšulio šlaitai: nuo Nemuno – iki 35 m aukščio, V šlaitas ne toks aukštas, statintas, iki 13 m aukščio. Nuo iš P pusės besidriekiančios aukštumos piliakalnio aikštelę saugojo šiuo metu beveik visiškai sunaikinti pylimas ir griovys. Pylimo vietoje matyti vos 0,5 m aukščio nuo gretimų aukštumų tesiekias iki 20 m pločio pakilimas. Griovio liekanas galima atsekti tik palei piliakalnio R šlaitą. Pylimas

ir griovys sunaikintas nuolat dirbant žemę. Piliakalnio aikštelė sužalota ir Antrojo pasaulinio karo metais kasant apkasus.

Iš penkių saugomų Sudargo piliakalnių plačiau tyrinėti yra trys – Grinaičių Žydkapis ir Balnakalnis bei Burgaičių Pilaitė. 1970 m. juos kasinėjo P. ir R. Kulikauskai. Žydkapio ir Balnakalnio tyrimai suteikė vertingų žinių apie šių piliakalnių pylimų konstrukciją ir statybos etapus. Tyrėjai Žydkapį datavo II–V a., Balnakalnį – VI–X a. Vorpilio papilyje Pilaitėje aptiktas nestoras, iki 30–40 cm VIII–XIV a. datuotas kultūrinis sluoksnis su lipdyta lygiašiene ir gnaibyta bei žiesta keramika, titnago skalda, gyvulių kaulais ir šlaku. Pačiame Vorpilyje tuo metu platesni archeologiniai tyrinėjimai nevykdyti, tik pažymėta, kad jame yra menkas kultūrinis sluoksnis (P. Kulikauskas, *Užnemunės piliakalniai*, V., 1982, p. 27–28).

2006 m. Vorpilyje buvo padarytas pilia-

kalnio gynybinių įtvirtinimų – pylimo liekanų ir griovių – pjūvis (ištirtos 2 perkasos, bendras plotas – 90 m²). Perkasų ilgis – 45 m, į jas pateko ne tik pylimo liekanos ir grioviai, bet ir dalis aikštelės kultūrinio sluoksnio bei už pylimo aukštumoje buvusios gyvenvietės kultūrinis sluoksnis.

Aikštelės kultūrinį sluoksnį sudarė iki 32 cm storio juoda žemė su keramika, akmenimis ir geležies lydymo atliekomis. Sluoksnyje aptikta smulkių, nedidelių, be tvarkos išmėtytų akmenų, kurių dauguma buvo apdegę, suodini, nuo karščio suskilę. Didžiausias akmenų skersmuo buvo 13 cm. Tarp jų surasta geležies lydymo atliekų – gargažių ir šlako. Kai kurie gabalai buvo itin dideli, prie kai kurių prikepę perdegusio molio. Panašu, kad tai rudnelės liekanos. Iš viso surinkta daugiau kaip 60 gargažių ir šlako fragmentų (bendra masė – 17,5 kg). Juodoje žemėje taip pat aptikta ne daug smulkių sunkiai identifikuojamos lipdytos keramikos fragmentų, keli gyvūnų kaulai, nedidelių molio tinko gabalėlių. Aikštelėje, įžemyje aptiktos 5 stulpavietės, kurių skersmenys svyruoja nuo 29 cm iki 36–44 cm, į žemę stulpavietės įgilintos nuo 7 cm iki 58 cm. Dviejose stulpavietėse pavyko nustatyti jose stovėjusių stulpų skersmenis – 18–20 cm (stulpavietė IV) ir 16 cm (stulpavietė V).

Gyvenvietės kultūrinį sluoksnį sudarė 12–20 cm storio juoda žemė. Šis sluoksnis išlikęs fragmentiškai, stipriai apardytas ariant. Juodos žemės sluoksnyje surinkti 49 fragmentai lipdytos keramikos, kurios daugumą (daugiau kaip 80%) sudarė grublėtosios keramikos šukės (kiti fragmentai neidentifikuoti). Dalis puodų šukių puoštos gnaibant pakraštėlių lūpas ar sienelės. Sluoksnyje aptiktas neaiškios paskirties apdegęs (?) lygiašonio trikampio formos nugludintas akmeninis dirbi-

nys. Be keramikos ir šio dirbinio, juodoje žemėje surinkta 19 šlako fragmentų ir 6 apdegusio molio gabaliukai, prie kai kurių iš jų prikepę geležies lydymo atliekų.

Pylimo liekanas sudaro ruda žemė, molio ir pilkos žemės sluoksniai. Ruda žemė – pirminis pylimo įrengimo etapas. Iš šios žemės buvo supiltas pirmasis pylimas. Joje iš viso aptiktos tik 3 smulkios ir sunkiai identifikuojamos lipdytos keramikos šukelės. Rudos žemės pylimas buvo užplūktas molio sluoksniu. Jame radinių neaptikta. Šio pylimo plotis prie pagrindo buvo 7 m. Vėliau rekonstruojant pylimą jis buvo praplatintas užpilant pilka žeme. Įvairaus intensyvumo pilkos žemės sluoksniai aptikti tiek aikštelės pusėje, tiek ankstyvoje pylimo išorėje, taip pat ankstyvųjų gynybinių įtvirtinimų etapo griovyje. Tai rodo, kad pylimas buvo platinamas iš abiejų pusių, užverčiant poreikių nebepatenkinusį anksčiau griovį. Pilkos žemės sluoksniai susiformavo pylimo statymui naudojant maišytą su kultūriniu sluoksniu gruntą arba tiesiog užpilant kultūrinį sluoksnį. Tai rodo žemėje aptikta lipdyta keramika, šlakas, keli gyvūnų kaulai. Daugiau nei pusę visos surastos keramikos sudarė grublėtoji, apie 20% – lygiasienė, keli fragmentai – brūkšniuotosios ir apžiestos. Dalis puodų šukių puošta gnaibant pakraštėlių lūpas ar pačią sienelę, vieno puodo peteliai puošti horizontaliomis ir įstrižomis linijomis. Pilka žeme praplatinusi pylimą jis buvo sutvirtintas rudos žemės ir molio mišiniu. Jame taip pat rasta keliolika lipdytos lygiasienės, grublėtosios ir apžiestos keramikos fragmentų, gyvūnų kaulų, apie 20 kg šlako ir perdegusio molio gabaliukų su prisilydžiusiomis geležies lydymo atliekomis (rudnelės liekanos?). Bendras rekonstruoto pylimo plotis prie pagrindo siekė 16 m.

Piliakalnio gynybinę sistemą sudarė 2 grioviai – ankstyvasis ir vėlyvasis, iškastas po rekonst-

rukcijos. Ankstyvasis griovys buvo 2,6 m pločio ir apie 0,8 m gylio. Iš karto už griovio, apie 30 cm nuo jo krašto aptikta 30–35 cm pločio lygiagrečiai grioviui einanti tamsiai pilkos žemės juosta, kurią preparuojant neaptikta jokių radinių. Į žemį ji įgilinta apie 45–48 cm. Tai gali būti kažkokių gynybinių konstrukcijų (atitvarų?) liekanos. Šis griovys užpiltas platinant pylimą, ir už 4,5 m nuo jo iškastas iki 5,3 m pločio ir 2 m gylio naujas griovys. Apatinė griovio dalis užpildyta 20–50 cm storio juodos žemės sluoksniu, kuriame surinkti keli lygiasienės ir vienas kiaurasienės keramikos fragmentai, šlako, molio tinko ir laukinio gyvūno ragai. Giliau griovyje aptikti maišyto molio, smėlio ir pilkos žemės sluoksniai. Pilkoje žemėje rasta grublėtosios ir lygiasienės keramikos, apie 6 kg šlako, apdegusio molio su prilipusiomis metalo lydymo atliekomis ir daugiau kaip 20 gyvūnų kaulų (dalis jų sulaužyti). Maišytame griovio molyje radinių nerasta, išskyrus vienintelį smulkų geležinį neaiškios paskirties dirbinio fragmentą, rastą 2,1 m gylyje. Griovys pjūvyje netaisyklingos formos, matyti, kad jis kastas „laiptuojant“.

Be aptiktos keramikos ir minėtų dviejų radinių, piliakalnio apgyvendinimo laikotarpiui priskirtini ir 2 radiniai, aptikti suartame paviršiniame sluoksnyje. Tai neaiškios paskirties geležinis dirbinys (pleištas?) ir bronzinė grandelė. Pagal radinius piliakalnį tenka datuoti labai plačiu periodu – I tūkst. ir galbūt II tūkst. pradžia.

SUDARGAS (BURGAIČIAI) HILL FORT SITE

In 2006 an area of 90 m² was excavated at the Sudargas (Burgaičiai) hill fort site, which is called Vorpilis, and a cross-section of the hill fort's defences was made. It was discovered that the hill fort's defensive fortifications underwent at least one reconstruction. The first (early) rampart was made of brown soil and covered with compacted clay. Its width at the base was 7 m. A 2.6 m wide and about 0.8 m deep ditch was dug outside the rampart. Beyond the ditch there was yet another fortification of some sort (a fence?). The original rampart was later enlarged on both sides, using part of the former cultural layer for this, to create the second (later) rampart. On the inside, the rampart was widened up to 4 m and on the outside, up to 5 m by filling in the earlier ditch and digging a new ditch, which was 5.3 m wide, 2 m deep, and 4.5 m away from it. After reconstruction, the rampart was 16 m wide at the base. In the hill fort's enclosure and on the heights beyond the ditch a thin cultural layer with hand built pottery, mostly with rough surfaces, and chance finds (small bronze chains; iron and stone artefacts of uncertain purpose). On the basis of the finds it is necessary to date the hill fort site to a very broad period: 1st millennium and perhaps early 2nd millennium.

ŽARDĖS GYVENVIEČIŲ KOMPLEKSAS

Ieva MASIULIENĖ

2006 m. vykdyti archeologiniai žvalgomieji ir archeologiniai tyrinėjimai Klaipėdoje, sklypuose Jūrinių prospekte 25, 27, ku-

rių bendras plotas – apie 3 ha. Tyrimus užsakė ir finansavo A. Griciaus autotransporto įmonė, kuri sklype planuoja įrengti administ-